

O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati (2023- yil yanvar-noyabr oylari)

1. Sanoat mahsuloti

2023- yilning yanvar-noyabr oylarida respublika korxonalarini tomonidan **578,8** trillion so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarildi va sanoat ishlab chiqarish indeksi o'tgan yilning shu davriga nisbatan **106,0** foizni tashkil etdi.

Shu bilan birga, sanoat ishlab chiqarishining umumiy hajmida ishlab chiqaradigan sanoatning ulushi 84,2 foizni, tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash sanoati 8,7 foizni, elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash 6,6 foizni, suv bilan ta'minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilitatsiya qilish 0,5 foizni tashkil etdi.

Sanoat ishlab chiqarish o'sishining asosiy omili bo'lib tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash sanoatida 0,6 % ga, ishlab chiqaradigan sanoati korxonalarida ishlab chiqarish o'tgan yilning shu davriga nisbatan 6,8 % ga, suv bilan ta'minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilitatsiya qilish sanoatida 2,2 % ga, hamda elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash sanoatida fizik hajm indeksi 9,5 % ga oshganligi kuzatildi.

Shu bilan birga, o'tgan yilning shu davriga nisbatan rezina va plastmassa buyumlar ishlab chiqaradigan sanoatida (2022- yilning yanvar-noyabr oylariga nisbatan fizik hajm indeksi 109,8 %), boshqa nometall mineral mahsulotlar ishlab chiqarish (111,8 %), shuningdek, elektr uskunalari ishlab chiqarish qayta ishlash sanoatida (126,6 %) hajmi oshdi.

O'tgan yilning shu davriga nisbatan asosiy farmatsevtika mahsulotlari va preparatlari ishlab chiqarish (2022- yilning yanvar- noyabr oylariga nisbatan fizik hajm indeksi 95,0 %), kompyuterlar, elektron va optik mahsulotlar (2022- yilning yanvar-noyabr oylariga nisbatan 75,7 %), kimyo mahsulotlari ishlab chiqarish (2022- yilning yanvar-noyabr oylariga nisbatan 97,8 %) hajmi pasayishi kuzatildi.

Tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash sanoatida ishlab chiqarish xajmining o'zgarishiga xom neft va tabiiy gaz qazib olish sanoatida (2022- yilning yanvar-noyabr oylariga nisbatan 100,2 %) ishlab chiqarish hajmining o'sishi sabab bo'ldi.

O'tgan yilning mos davriga nisbatan iste'mol tovarlari ishlab chiqarishning o'sish sur'ati 107,5 % ni tashkil etdi, shu bilan birga ularning sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishining umumiy hajmidagi ulushi 28,9 % ga yetdi.

Iste'mol tovarlari ishlab chiqarish tarkibida oziq-ovqat mahsulotlarining ulushi **37,7** % ni, noziq-ovqat mahsulotlarining ulushi esa **62,3** % ni tashkil etdi.

Shu bilan birga, oziq-ovqat mahsulotlarining o'sish sur'ati 2022- yilning mos davriga nisbatan 106,7 % ni, noziq-ovqat tovarlari o'sish sur'ati esa 108,0 % ni tashkil etdi.

2. Inflyatsiya darajasi

2023- yilning yanvar-noyabr oylarida respublika iste'mol sektoridagi inflyatsiya darajasini aks ettiruvchi iste'mol narxlari indeksi (INI) **107,4** % ni tashkil etdi.

Oziq-ovqat mahsulotlari bo'yicha INI 108,3 % ni, nooziq-ovqat mahsulotlar bo'yicha 106,6 % ni, xizmatlar bo'yicha 107,1 % ni tashkil etdi.

2023- yilning yanvar-noyabrida yig'ma ko'rsatkich o'sish sur'atiga oziq-ovqat mahsulotlari narxlari o'zgarishlarining ta'siri 3,50 foiz darajasini (keyingi o'rinlarda f.d.) tashkil etdi. Ularning hissasiga kuzatiladigan barcha tovarlar va xizmatlar ta'sirining 47,1 % i to'g'ri keldi. Nooziq-ovqat mahsulotlar narxlarining ushbu davrda yig'ma ko'rsatkich o'sish sur'atiga ta'siri 2,29 f.d. (30,8 %) va xizmatlarda 1,64 f.d. (22,1 %) kuzatildi.

O'zR MIIT-2018 bo'limlari orasida 2023- yilning yanvar-noyabrida restoranlar va mehmonxonalar xizmatlari INI 119,6 % ni, transport sohasidagi tovarlar va xizmatlarda 113,3 % ni, spirtli ichimliklar va tamaki mahsulotlari bo'yicha 109,4 % ni, maishiy va boshqa tovarlar va xizmatlar 109,2 %ni, dam olish, sport va madaniyat sohasida 109,1 % ni, sog'liqni saqlash sohasida 108,9 % ni, oziq-ovqat mahsulotlari va spirtsiz ichimliklarda 107,8 % ni, uy-ro'zg'or buyumlari, maishiy texnika va uy joylarga kundalik xizmat ko'rsatishda 106,2 % ni, turar-joy xizmatlari, suv, elektr, gaz va boshqa yonilg'i turlarida 105,2 % ni, kiyimlar poyabzallar bo'yicha 104,7 % ni tashkil etdi. Ushbu davrda 100,0 % lik chegaradan past INI axborot va aloqa sohasidagi tovarlar va xizmatlar narxlarida (99,2 %) qayd etildi.

2022- yilning dekabriga nisbatan yig'ma INI o'sish sur'atining 41 % idan ortig'i oziq-ovqat mahsulotlari va spirtsiz ichimliklar narx o'zgarishlari bilan ta'minlandi. Ularning ta'siri 7,43 f.d. umumiy o'sish sur'atida 3,10 f.d. ni tashkil etdi. "Transport" va "Sog'liqni saqlash" bo'limlaridagi narx o'zgarishlari ham salmoqli ta'sir ko'rsatdi. Ushbu bo'limlar 2022- yil dekabriga nisbatan yig'ma INI jami 1,69 f.d. o'sish sur'atini yoki umumiy ta'sir darajasining 22,7 % ini ta'minladi. "Axborot va aloqa" bo'limida narxlarning pasayishi tutib turuvchi omil bo'ldi va buning ta'sirida yig'ma INI 0,03 f.d. pasaydi.

3. Qurilish ishlari

2023- yilning yanvar-noyabr oyida **132386,9** mlrd. so'mlik qurilish ishlari bajarilib, o'sish sur'ati **106,9** %ni tashkil etdi. Qurilish ishlarining umumiy hajmining 33146,0 mlrd. so'mi yoki 25,0 % yirik korxonalar va tashkilotlar, kichik korxonalar va mikrofirmalar tomonidan 74109,2 mlrd. so'm yoki 56,0 %, norasmiy sektor sub'ektlari tomonidan 25131,7 mlrd. so'm yoki 19,0 % bajarildi.

4. Chakana savdo tovar aylanmasi

2023- yilning yanvar-noyabr oylarida chakana savdo tovar aylanmasi **268 315,3** mlrd. so'mni tashkil etib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan **8,0** % ga o'sdi.

Yirik korxonalarining tovar aylanmasi hajmi 2022- yilning yanvar- noyabr oylariga nisbatan 17,7 % ga o'sdi, bu esa umumiy savdo hajmining 17,2 % ulushiga to'g'ri keladi. Kichik biznes sub'ektlarining chakana tovar aylanmasi 2022- yilning yanvar-noyabr oylariga nisbatan 5,8 % ga o'sgan. Respublika miqyosida ushbu sektorning jami chakana savdo tovar aylanmasidagi ulushi 72,1 % ni, shundan uyushmagan savdo tovar aylanmasi 10,2 % ulush bilan 27 388,1 mlrd. so'mni tashkil etdi.

5. Tashqi savdo aylanmasi

2023- yilning yanvar-noyabr oylari yakuni bilan respublikaning tashqi savdo aylanmasi **57 310,1** mln. AQSh dollarini tashkil etib, 2022- yilning mos davriga nisbatan 11 882,6 mln. AQSh dollariga yoki 26,2 % ga ko'paydi. Eksport hajmi 23 204,3 mln. AQSh dollariga yetdi, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 30,6 % ga ko'paydi (Nomonetar oltin hisobiga ko'paydi va uning hajmi 8 153,8 mln. AQSh doll. 2022- yilning shu davriga nisbatan – 2,3 martaga ko'paygan). Import 34 105,8 mln. AQSh dollariga yetdi o'tgan yilning shu davriga nisbatan 23,3 % ga o'sdi.

Eksport tarkibida quyidagi guruhlarda o'sish kuzatildi, jumladan: ichimliklar va tamaki o'tgan yilning mos davriga nisbatan - 12,7 % (12,6 mln. AQSh doll.)ga, mashinalar va transport asbob-uskunolari - +38,2 % (333,9 mln. AQSh doll.)ga, turli xil tayyor buyumlar +11,0 % (109,4 mln AQSh doll.)ga hamda oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar 12,1 % (177,6 mln. doll.)ga ko'paydi.

Import tarkibida quyidagi guruhlarda ham o'sish kuzatildi, jumladan: mashinalar va transport asbob-uskunolari – 53,4 % (4 606,0 mln. AQSh doll.)ga, mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar 41,7 % (661,2 mln. AQSh doll.)ga hamda ichimliklar va tamaki – 35,7 % (45,2 mln. AQSh doll.)ga to'g'ri keladi.

6. Ko'rsatilgan bozor xizmatlari

2023- yilning yanvar-noyabr oylarida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi **420,8** trln. so'mni tashkil etdi va o'tgan yilning mos davriga nisbatan **13,6** % ga o'sdi.

Ko'rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmining o'sishiga moliyaviy xizmatlarining 20,2 % ga (ko'rsatilgan umumiy bozor xizmatlari hajmining o'sishidagi ta'siri 4,5 punkt), savdo xizmatlari 10,1 % ga (o'sishdagi ta'siri 2,5 punkt), transport xizmatlari 9,0 % ga (o'sishdagi ta'siri 2,1 punkt), aloqa va axborotlashtirish xizmatlari 24,3 %ga (o'sishdagi ta'siri 1,6 punkt), ta'lim sohasidagi xizmatlarni 22,9 %ga (o'sishdagi ta'siri 1,0 punkt) o'sishi ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Ko'rsatilgan bozor xizmatlarining eng katta hajmi savdo xizmatlari (98,7 trln.so'm, o'tgan yilga nisbatan o'sish sur'ati 110,1 %), moliyaviy xizmatlar (96,6 trln.so'm, 120,2 %) va transport xizmatlari (96,3 trln.so'm, 109,0 %)ga to'g'ri keladi.

7. Korxonalar va tashkilotlar soni

2023- yil 1- dekabr holatiga respublikada faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning soni **492,6** mingtani (fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari) tashkil etdi, ulardan kichik korxonalar va mikrofirmalar 424,7 mingta. Hududlar bo'yicha joylashgan eng ko'p soni esa Toshkent shahar (99 460 ta), Toshkent (45 791 ta), Samarqand (44 216 ta), Farg'ona (43 379 ta), Qashqadaryo (34 415 ta), Buxoro (31 444 ta) va Andijon (30 253 ta) viloyatlari hissasiga to'g'ri kelmoqda.

Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning eng ko'p soni savdo sohasida – 160 570 ta, sanoat sohasida – 71 110 ta, qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi sohasida – 39 141 ta, qurilish sohasida – 35 297 ta hamda yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida – 28 804 tani tashkil etadi.

2023- yil yanvar-noyabr oyida respublikada 83,5 mingta korxonalar va tashkilotlar yangi tashkil etildi, shundan kichik korxonalar va mikrofirmalar soni 81,0 mingtani tashkil etdi.

2023- yil 1- dekabr holatiga ko'ra respublikada xorijiy kapital ishtirokidagi faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar soni 13 353 tani tashkil etdi. Ulardan 4 734 tasi qo'shma korxonalarni va 8 619 tasi xorijiy korxonalarni tashkil etgan.